

ÖĞRENCİLERİN TERCİHLERİ BAKIMINDAN; ÖĞRETMEN YETİŞTİREN YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARI ARASINDA İLAHİYAT FAKÜLTELERİNİN YERİ

Mustafa ÖCAL*

ÖZET

Bu makâlede, "Giriş"ten sonra;

I. Kısımda: önce, lise mezunu gençlerin tercih sıralarına göre, İlahiyat Fakülte-leri ile öğretmen yetiştiren diğer yükseköğretim kurumlarına duydukları ilgi derece-leri, sonra; aynı yükseköğretim kurumlarına kayıt hakkı kazanan öğrencilerin al-dıkları en yüksek puanlara göre yapılmış tespitler bulacaksınız.

Tespitler, Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM)'nin Öğrenci Tercih Formlarından alınmıştır.

II. Kısımda: Yapılan tespitlerin yorumları yer almaktadır.

Makâle, bir sonuç değerlendirmesi ile bitirilmektedir.

RESUME

Place des Facultés de Théologie Parmi les Établissements de L'Enseignement Supérieure Qui Préparent des Professeurs du Point de Vue de Préférence des Étudiants

Dans cet article, il y a deux chapitres suivant l'introduction.

Dans le premier, on trouvera les déterminations comparées en partant des préférences des étudiants. Combien d'entre eux préfèrent-ils les facultés de Théologie ou les autres facultés qui préparent des professeurs. Puis, on trouvera les déter-minations faites selon des degrés de points des étudiants inscrits dans les mêmes facultés. Ces déterminations sont faites d'après les formes de préférence du centre de choix et de placement des étudiants.

Dans le seconde, on trouvera les commentaires de ces déterminations.

Enfin, on considère les données de deux chapitres.

KISALTMALAR:

Ank. Ü. : Ankara Üniversitesi,

A. Ü. : Atatürk Üniversitesi,

* Yrd. Doç. Dr.; Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi.

D. Ü. : Dokuz Eylül Üniversitesi,
E. Ü. : Erciyes Üniversitesi,
F. Ü. : Fırat Üniversitesi,
G. Ü. : Gazi Üniversitesi,
M. Ü. : Marmara Üniversitesi,
O. Ü. : Ondokuz Mayıs Üniversitesi,
S. Ü. : Selçuk Üniversitesi,
U. Ü. : Uludağ Üniversitesi.

EF. : Eğitim Fakültesi,
EYO. : Eğitim Yüksek Okulu,
FEF. : Fen-Edebiyat Fakültesi,
GEF. : Gazi Eğitim Fakültesi,
İF. : İlahiyat Fakültesi,
MEF. : Mesleki Eğitim Fakültesi,
TEF. : Teknik Eğitim Fakültesi.

I. GİRİŞ

Lise mezunu gençlerin öğretmen yetiştiren fakültelere ve yüksek okullara fazla ilgi duymadıklarına dair kanaatlar birçok kesimde ve kendi mensupları arasında yaygındır. Gerçekten de, genel ve mesleki eğitim-öğretim yaptıran bütün liselerden mezun olan gençlerin çoğunluğu, öncelikle ekonomik istikbal vaadeden ve belki de bundan dolayı toplumca daha çok itibar edilen fakülteleri tercih etmektedirler. ÖSYM. ce yapılan açıklamalar ve bazı araştırmalar bu gerçeği ortaya koymuştur. Yaptığımız bu araştırmadan elde ettiğimiz ve aşağıda vereceğimiz rakamlar da bunu doğrulamaktadır.

Öte yandan, bir başka kanaata göre de gençler İlahiyat Fakültelerine, öğretmen yetiştiren diğer fakültelere ve yüksek okullara göre bile daha az ilgi duymakta ve ÖSYS. Tercih Formlarında onlardan da sonraki sıralarda yer vermektedirler. Üstelik onlara göre, daha düşük puanlarla bu fakültelere girebilmektedirler.

Bu ikinci kanaatı da benimseyen birçok meslektaşımız vardır. Öğrencilerimizin bir kısmı da bu kanaattadırlar. Çünkü kendi tercih sıraları ve puanları ile öğretmen yetiştiren herhangi bir fakültenin muhtelif bölümlerine giren öğrencilerin tercih sıralarını ve puanlarını topluca karşılaştırabilme imkânları yoktur. Hatta bu düşünceden dolayı, bazı öğrencilerimizin komplekse kapıldıkları bile söylenmektedir.

Acaba bu kanaatlar doğru mudur? Yani gençler, Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi ve İmam-Hatip Lisesi Meslek Dersleri Öğretmenleri yetiştirmekte olan İlahiyat Fakültelerine*, başka branşlar için öğretmen yetiştiren fakülteler ve yüksek okullar-

* İlahiyat Fakültelerini yeterince tanımayan okuyucu için burada kısaca şu açıklamayı yapmakta fayda görüyoruz: İlahiyat Fakülteleri, Milli Eğitim (Gençlik ve Spor) Bakanlığı Ortaöğretim ve İlköğretim kurumlarına Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi, İmam-Hatip Liselerine de Meslek Dersleri Öğretmeni yetiştiren birer yükseköğretim kurumlarıdır. Ayrıca, Diyanet İşleri Başkanlığı'

dan da mı az ilgi duymakta ve daha düşük puanlarla girmektedirler?... İşte bu sorular uzun süre kafamızı kurcalamıştır. Neticede, görev yapmakta olduğumuz U.Ü. İlahiyat Fakültesi ile aynı Üniversiteye bağlı Bursa Eğitim Fakültesi ve bu Fakülteye bağlı Eğitim Yüksek Okuluna kayıt hakkı kazanan öğrencilerin, ÖSYM.ce gönderilen listelerden tercih sıralamalarını karşılaştırarak kesin bir kanaat edinmek istedik. Bunun üzerine, sözkonusu iki fakülte ve Eğitim Yüksek Okuluna 1983, 1984 ve 1985 yıllarında kayıt hakkı kazanan öğrencilerin ÖSYM Tercih Formlarından tercih sıralarını inceledik ve %'li olarak karşılaştırmalarını yaptık. Üç yılı birden tetkikten maksadımız ise, bir tek yılın yanıltıcı olabilme ihtimalinin yüksek oluşu idi.

Ancak bu defa da yalnızca iki fakülte ve bir yüksek okulun karşılaştırılmasının yeterli olamayacağı kanaati, hasıl oldu. Çünkü Bursa Eğitim Fakültesinin ÖSYM.ce yapılan sınavlar sonucu Merkezi Yerleştirme Sistemi ile öğrenci kaydı yapan yalnızca Yabancı Diller Bölümleri vardı. Sosyal Bilimler ve Fen Bilimleri Bölümleri yoktu.

Öte yandan, —tıpkı Eğitim Fakülteleri gibi— kuruluş maksatları öğretmen yetiştirmek olan Mesleki Eğitim ve Teknik Eğitim Fakülteleri ile diğer Eğitim Yüksek Okulları vardı. Bir de, Edebiyat Fakülteleri, Fen Fakülteleri, Dil-Tarih ve Coğrafya Fakültesi ile Fen-Edebiyat Fakülteleri vardı. Bu fakültelerin kuruluş maksatları öğretmen yetiştirmek olmamakla birlikte, isteyen öğrencilerine Pedagojik Formasyon Dersleri de programlamakta idiler. Böylelikle bu fakülteler de, pedagojik formasyon dersleri alarak mezun olan öğrencilerine "Öğretmenlik Sertifikası" (Öğretmenlik Meslek Belgesi) düzenlemekte idiler.

Bütün bu durumlar ve fakültelerin özellikleri, öğrencilerin bölümlerini öncelikle tercihlerinde veya sona bırakmalarında etken olabileceği gibi, fakültelerin bağlı oldukları üniversiteler ve buldukları şehirlere göre de farklılıklar olabildi.

İşte bütün bu ihtimalleri düşünerek, hemen her bölgeden ve her tür fakülteden ve Eğitim Yüksek Okullarından örnekler alma yoluna gittik. Sonuç olarak; Türkiye'de halen (1987-1988 öğretim yılı itibariyle) öğretmen yetiştiren 58'i fakülte, 21'i Eğitim-Yüksek Okulu olmak üzere toplam 79 yükseköğretim kurumundan¹ 31'ine üst-üste üç yıl boyunca kayıt hakkı kazanan 32681 öğrencinin tercih sıralarını incelemiş olduk (Bkz. Tablo: I).

Bu incelemeyi yapıp, sonuçları aldıktan sonra bir de öğrencilerin, öğretmen yetiştiren fakülteleri "ilk sıralarda" veya "sonlara doğru" tercih edişlerinin gerekçelerini tespit etmek gerektiği fikri doğdu. Bunun için de, kısa bir anket hazırladık.

---

nın merkez ve taşra teşkilatına elemanlar hazırlamaktadırlar. Ancak, mezunlarının istihdam alanlarına göre Fakülte içerisinde bir bölümleşme olmadığı için, bütün öğrenciler 4 yıllık Fakülte (lisans) öğrenimleri boyunca, öğretmen yetiştiren diğer fakültelerin öğrencilerinin aldıkları Pedagojik Formasyon derslerini aynen ve mecburi olarak almaktadırlar. İşte bu derslerin mecburi ve ortak dersler arasında okutulmasından dolayı İlahiyat Fakülteleri doğrudan "Öğretmen yetiştiren fakülteler" arasında yerlerini almaktadırlar. Bu durumda, bütün İlahiyat Fakültelerinin mezunları her nerede görev almış olurlarsa olsunlar, aynı zamanda öğretmenlik yapabilme hak ve yetkisine sahip olmaktadırlar.

1 Geniş bilgi için bkz. Öcal, M.; Türkiye'de Öğretmenlik ve Öğretmen Yetiştirilen Kurumların Tarihi Gelişimi, "M.E.G. ve S.B. Din Öğretimi Dergisi", Sayı 11, Yıl 1987, s. 89 vd.

1986-1987 ve 1987-1988 öğretim yıllarının başlarında 7 fakülte ve 2 Eğitim Yüksek Okuluna yeni kayıt yaptırmış olan toplam 2400 öğrenciye anketimizi uyguladık. Bu anketle yapılan tespitlerle konuya açıklık getirmeye çalıştık.

Ancak, makâlemizin sınırları dar tutulduğu için, anketle tespit ettiğimiz hususlara burada yer vermeyeceğiz*. Burada vereceğimiz bilgiler, toplam üç yıllık çalışmamızın bir bölümünün, önce "tablolar" ile birlikte tespitleri, sonra da bu tespitlerin kısa yorumlarından ibaret olacaktır.

II. TESPİTLER

A. ÖĞRENCİLERİN ÖĞRETMEN YETİŞTİREN FAKÜLTELERİ VE YÜKSEK OKULLARI TERCİH SIRALARI İLE İLGİLİ TESPİTLER

1- ÖSYM Tercih Formları Tetkik Edilen Fakülteler, Yüksek Okullar ve Öğrenci Sayıları:

Halen eğitim-öğretim faaliyetlerine devam etmekte olan 8 İlahiyat, 1 Mesleki Eğitim ve 3 Teknik Eğitim Fakültesinin tamamı, ayrıca 16 Eğitim Fakültesinden 5'i, 22 Fen-Edebiyat Fakültesinden 5'i ve 21 Eğitim Yüksek Okulundan da 9'u örnek olarak alınmıştır*. Tablo I'de bu fakülte ve yüksek okullar ile tercih sıraları tetkik edilen öğrenci sayıları toplam olarak verilmiştir.

Tablo: I
ÖSYM Tercih Formları Tetkik Edilen Fakülteler, Yüksek Okullar ve Öğrenci Sayıları

ÖSYM Tercih Formları Tetkik Edilen Fakülte veya Yüksek Okulun			
Sayı	A D I	Öğrenci Sayısı	%
5	Eğitim Fakültesi	7513	22.99
5	Fen-Edebiyat Fakültesi	6581	20.14
8	İlahiyat Fakültesi	5020	15.36
1	Mesleki Eğitim Fakültesi	3479	10.65
3	Teknik Eğitim Fakültesi	3459	10.58
9	Eğitim Yüksek Okulu	6629	20.28
31	T O P L A M	32681	100.00

* Gerek bu makâledeki tespitler, gerek anketle yaptığımız tespitler ve yorumları bir bütünlük içerisinde ayrıca kaleme alınmıştır. Fakat henüz yayımlanmamıştır.

* Sözkonusu fakülteler ve yüksek okullar şunlardır:
— A.Ü. (Erzurum Kazım Karabekir), A.Ü. (Ankara Gâzi), O.Ü. (Samsun), S.Ü. (Konya) ve U.Ü. (Bursa) Eğitim Fakülteleri,
— M.Ü. (İst.), U.Ü. (Bursa), A.Ü. (Erzurum), E.Ü. (Kayseri), S.Ü. (Konya), Fen-Ed. Fak.
— M.Ü. (İst.), A.Ü. (Ankara), D.Ü. (İzmir), U.Ü. (Bursa), S.Ü. (Konya), E.Ü. (Kayseri), O.Ü. (Samsun) ve A.Ü. (Erzurum) İlahiyat Fakülteleri,
— G.Ü. (Ankara) Mesleki Eğitim Fakültesi,
— G.Ü. (Ankara), M.Ü. (İst.) ve F.Ü. (Elazığ) Teknik Eğitim Fakülteleri,
— Muhtelif Üniversite Rektörlükleri veya Eğitim Fakültelerine bağlı; Ağrı, Amasya, Bursa, Bolu, Çanakkale, Erzincan, Hatay, Niğde, Samsun Eğitim Yüksek Okulları.

2- 1. Tercihlere Göre; En Yüksek Oranda İlgı Gören Branşlar veya Bölümler:

Araştırmamıza konu olan fakülteler ve bölümleri ile Eğitim Yüksek Okullarının ayrı ayrı dökümünü yaptığımızda karşımıza şöyle bir tablo çıkmaktadır:

41'i,	5 Eğitim Fakültesinin ayrı ayrı bölümlerinin toplamı,
38'i,	5 Fen-Edebiyat Fakültesinin ayrı ayrı bölümlerinin toplamı,
25'i,	3 Teknik Eğitim Fakültesinin ayrı ayrı bölümlerinin toplamı,
12'si,	1 Mesleki Eğitim Fakültesinin ayrı ayrı bölümlerinin toplamı,
9'u,	Eğitim Yüksek Okulu,
8'i	İlâhiyat Fakültesi.
+	
133	(Fakülte, yüksek okul veya bölümler toplamı).

Bu 133 tercih alanı içerisinde 1. tercihler itibariyle en yüksek ilgi, % 22.53'lük bir oranla M.Ü. (İstanbul) İlâhiyat Fakültesindedir. İkinci sırada, U.Ü. (Bursa) Eğitim Fakültesinin İngilizce Bölümü % 12.69'luk bir oranla yer alırken, üçüncü sırayı ise, 12.41'lik bir oranla O. Ü. (Samsun) Eğitim Fakültesi Almanca Bölümü almaktadır (Bu bölümler içerisinde ilk 10'a girenler için bkz. Tablo: II).

Tablo: II

1. Tercihlere Göre; En Yüksek Oranda İlgı Gören Branşlar veya Bölümler

En Yüksek Oranda Yapılan I. Tercihlerin			
Sıra No:	%	Branş (veya bölüm) Adı:	Bağlı Olduğu Üniversite veya Fakülte:
1	22.53	Din Kültürü ve İmam-Hatip Lis. Öğrt.	M.Ü. (İstanbul) İlâhiyat Fak.
2	12.69	İngilizce Öğretmenliği	U.Ü. (Bursa) Eğitim Fak.
3	12.41	Almanca Öğretmenliği	O.Ü. (Samsun) Eğitim Fak.
4	11.78	Giyim Öğretmenliği	G.Ü. (Ank.) Mesleki Eğt. Fak.
5	11.35	İngilizce Öğretmenliği	O.Ü. (Samsun) Eğitim Fak.
6	10.95	Dekoratif Eşyalar ve Çiçek Öğrt.	G.Ü. (Ank.) Mesleki Eğt. Fak.
7	10.57	Aile Ekonomisi ve Beslenme Öğrt.	G.Ü. (Ank.) Mesleki Eğt. Fak.
8	9.93	Tarih Öğretmenliği	S.Ü. (Konya) Eğitim Fak.
9	9.92	Tarih Öğretmenliği	O.Ü. (Samsun) Eğitim Fak.
10	9.85	Nakış Öğretmenliği	G.Ü. (Ank.) Mesleki Eğt. Fak.

133 bölüm içerisinde 11'ine ise, hiç ilk tercih yapılmadığını tespit ettik. Bunların arasında fizik, kimya, biyoloji bölümlerinin olması, üstelik bazılarının ilk üç sırada bile hiç tercih edilmemiş olması dikkat çekicidir.

3- İlk 5 Tercihlere Göre; En Yüksek Oranda İlgı Gören Branşlar ve Bölümler:

1. sıradaki tercihlerin tespitindeki usulü, ilk 5 tercih ortalamalarına uyguladığımızda ise, 133 tercih alanı içerisinde ilk 10'a girenler, Tablo III'deki şekilde karşımıza çıkmıştır. Bu defa ilk sırayı; % 51.53'lük bir oranla G.Ü. QEF'nin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü almıştır. M.Ü. (İstanbul) İF. ise, % 48.40 ile ikinci, S.Ü. (Konya) EF. nin Tarih Öğretmenliği Bölümü de % 45.03'lük oranla üçüncü sırayı almıştır.

Tablo: III

İlk 5 Tercihlere Göre; En Yüksek Oranda İlgî Gören Branşlar veya Bölümler

En Yüksek Oranda Yapılan İlk 5 Tercihlerin Ortalamaları			
Sıra No:	%	Branş (veya Bölüm) Adı:	Bağlı Olduğu Üniversite veya Fakülte:
1	51.53	Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği	G.Ü. (Ank.) Gâzi Eğt. Fak.
2	48.40	Din Kültürü ve İmam-Hatip Lisesi Öğr.	M.Ü. (İst.) İlahiyat Fak.
3	45.03	Tarih Öğretmenliği	S.Ü. (Konya) Eğitim Fak.
4	41.22	Almanca Öğretmenliği	G.Ü. (Ank.) Gâzi Eğt. Fak.
5	40.09	İngilizce Öğretmenliği	G.Ü. (Ank.) Gâzi Eğt. Fak.
6	39.90	İngilizce Öğretmenliği	U.Ü. (Bursa) Eğitim Fak.
7	39.04	Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği	O.Ü. (Samsun) Eğitim Fak.
8	38.09	Tekstil Öğretmenliği	M.Ü. (İst.) Teknik Eğt. Fak.
9	37.72	Tarih Öğretmenliği	G.Ü. (Ank.) Gâzi Eğt. Fak.
10	37.25	Almanca Öğretmenliği	U.Ü. (Bursa) Eğitim Fak.

Matematik, fizik, kimya, biyoloji gibi fen bilimleri ile büro yönetimi, iş ve teknik eğitimi, iplikçilik, felsefe, arkeoloji ve san'at tarihi gibi bazı bölümler ise, son sıraları almaktadırlar.

Gerek ilk tercihler, gerekse ilk 5 tercih toplamlarında yaptığımız tespitlerden birisi de, —benzer programlar uyguladıkları halde— Fen-Edebiyat Fakültelerinin, Eğitim Fakültelerine göre daha az ilgi gördükleri olmuştur. Hem ilk tercihler ve hem de ilk 5 tercihler toplamında FEF. nin hiçbir bölümünden ilk 10'a gireni yoktur. EF. nin bölümlerinin çoğunluğuna, FEF. nin bölümlerine oranla daha fazla ilgi vardır. FEF. e çoğunluğun tercihleri, orta sıralardan başlayarak sonlara doğru yoğunlaşmaktadır.

4- Branşlara Göre; 1. ve İlk 5 Tercih Ortalamaları:

Örnek olarak alınan fakülte ve yüksek okullardaki toplam 133 dal, benzerleri ile bir araya getirildiklerinde 45 branşı oluşturmaktadırlar. Tablo IV'de bu branşların 1. tercihlerinin toplamları, en fazla ilgi toplayandan başlayarak bir sıralamaya tabi tutulmuştur. Karşılarında da, ilk 5 sıradaki tercihlerin toplamlarının ortalamaları gösterilmiştir.

Buradaki tespitlere göre; 1. tercihler bakımından ilk 7 sırayı MEF. ve TEF. nin bazı bölümleri almaktadırlar. İF. ortalamaları (Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi ile İmam-Hatip Lisesi Meslek Dersleri Öğretmenliği) 8. sıradadır. İlk 5 sıranın ortalamalarında ise, İF. 4. sıradadır.

Bu tabloda da, ilk sıralarda Fen Bölümlerinin hiç yer alamaması dikkatten kaçmamaktadır. 1. tercihler bakımından Matematik 32., Fizik 33., Kimya 36., Biyoloji ise 37. sırada yer alabilmektedir. İlk 5 tercih ortalamalarında ise, Biyoloji 22., Kimya 31., Matematik 37., Fizik 39. sırayı alabilmektedir.

Aynı tabloda, Felsefe, Farsça, İplikçilik, İş ve Teknik Eğitimi ile Büro Yönetimi Bölümlerini ise, ilk sırada hiçbir öğrencinin tercih etmediği görülmektedir. Kezâ; aynı bölümlerden Büro Yönetimi Öğretmenliği (18. sırada) hariç, hemen hepsi ilk 5 ortalamalarında da yine en son sıraları paylaşmaktadırlar.

Tablo: IV
Branşlara Göre; 1. ve İlk 5 Tercih Ortalamaları

BÖLÜM ADI	FAKOLTE VEYA YÜKSEK OKUL						Toplam Öğrenci Sayısı	1. Tercihler Toplamı	%	Sıra No:	1-5. Tercihler Toplamı	%	Sıra No:
	Eğt. Fak.	Fen-Ed. Fak.	Eğt. Yük. Ok.	İlahiyat Fak.	Med. Eğt. Fak.	Teknik Eğt. Fak.							
Giyim Öğretmenliği	--	--	--	--	560	--	560	66	11.78	1	172	30.71	6
Dekoratif Eşya ve Çiçek	--	--	--	--	219	--	219	24	10.95	2	48	21.91	14
Aile Ekonomisi ve Bes. Öğ.	--	--	--	--	208	--	208	22	10.57	3	56	26.92	10
Nakış Öğretmenliği	--	--	--	--	142	--	142	14	9.85	4	33	23.23	13
Ağaç İşleri Öğretmenliği	--	--	--	--	--	133	133	13	9.77	5	46	34.58	2
Çocuk Gelişimi ve Eğt. Öğ.	--	--	--	--	175	--	175	17	9.71	6	50	28.67	8
Tekstil Öğretmenliği	--	--	--	--	--	21	21	2	9.52	7	8	38.09	1
Din Kültürü ve Ahl. Bil. Öğ.	--	--	--	5020	--	--	5020	457	9.10	8	1616	32.19	4
Tarih Öğretmenliği	647	683	--	--	--	--	1330	81	6.14	9	410	31.01	5
Matbaacılık Öğretmenliği	--	--	--	--	--	90	90	5	5.55	10	9	10.00	38
İngilizce Öğretmenliği	1378	367	--	--	--	--	1745	113	5.50	11	555	29.33	7
Almanca Öğretmenliği	916	364	--	--	--	--	1280	80	5.28	12	383	27.69	9
Türk Dili ve Ed. Öğrt.	699	826	--	--	--	--	1525	67	4.53	13	510	33.79	3
Makina Res. ve Konst. Öğ.	--	--	--	--	--	247	247	11	4.45	14	42	17.00	17
Boya Apre Öğretmenliği	--	--	--	--	--	68	68	3	4.41	15	10	14.70	27
Metal İşleri Öğretmenliği	--	--	--	--	--	428	428	18	4.20	16	82	19.15	15
Tesviye Öğretmenliği	--	--	--	--	--	494	494	19	3.84	17	81	16.39	19
Yapı İşleri Öğretmenliği	--	--	--	--	--	270	270	10	3.70	18	41	15.18	25
Tesisat Öğretmenliği	--	--	--	--	--	178	178	6	3.37	19	27	15.16	26
Sınıf Öğrt. (İlkokul Ört.)	--	--	6629	--	--	--	6629	214	3.22	20	749	11.30	35
Motor Öğretmenliği	--	--	--	--	--	269	269	8	2.97	21	42	15.61	23
Dokuma Öğretmenliği	--	--	--	--	--	68	68	2	2.94	22	17	25.00	12
Elektronik Öğretmenliği	--	--	--	--	--	296	296	8	2.70	23	40	13.51	30
Muhasebe-İşletme Öğrt.	--	--	--	--	260	--	260	7	2.69	24	66	25.38	11
Ev-İş ve Ev Ekonomisi Öğr.	--	--	--	--	207	--	207	5	2.41	25	32	14.45	28
Döküm Öğretmenliği	--	--	--	--	--	43	43	1	2.32	26	5	11.62	33
Fransızca Öğretmenliği	451	369	--	--	--	--	820	19	2.15	27	140	11.58	34
Coğrafya Öğretmenliği	604	197	--	--	--	--	801	13	1.93	28	146	17.21	16
Turizm İşlet. Öğrt.	--	--	--	--	343	--	343	6	1.74	29	49	14.29	29
Elektrik İşleri Öğrt.	--	--	--	--	--	725	725	11	1.51	30	91	12.55	32
İş Yönetimi ve Tic. Öğrt.	--	--	--	--	266	--	266	4	1.50	31	24	9.02	42
Matematik Öğretmenliği	628	884	--	--	--	--	1512	21	1.44	32	158	10.57	37
Fizik Öğretmenliği	795	536	--	--	--	--	1331	18	1.37	33	101	7.75	39
Anaokulu Öğretmenliği	--	--	--	--	690	--	690	9	1.30	34	67	9.71	40
Model Öğretmenliği	--	--	--	--	--	85	85	1	1.17	35	9	10.58	36
Kimya Öğretmenliği	774	522	--	--	--	--	1296	13	0.99	36	172	13.42	31
Biyoloji Öğretmenliği	621	583	--	--	--	--	1204	12	0.99	37	190	15.78	22
Arapça	--	268	--	--	--	--	268	2	0.74	38	43	16.04	21
Sosyoloji	--	202	--	--	--	--	202	1	0.49	39	31	15.34	24
San'at Tar. ve Klasik Ark.	--	438	--	--	--	--	438	2	0.45	40	71	16.21	20
Felsefe	--	172	--	--	--	--	172	--	--	41	10	5.81	43
Farsça	--	170	--	--	--	--	170	--	--	42	6	3.52	45
İplikçilik Öğretmenliği	--	--	--	--	--	44	44	--	--	43	2	4.54	44
İş ve Teknik Eğt. Öğrt.	--	--	--	--	282	--	282	--	--	44	26	9.21	41
Büro Yönetimi Öğretmen.	--	--	--	--	127	--	127	--	--	45	21	16.53	18
T O P L A M	7513	6581	6629	5020	3479	3459	32681	1405	4.30	--	6487	19.85	--

Bir de Tablo IV'ün, "Toplamlar" hanesine göz atalım:

Toplam 32681 öğrencinin dağıldığı 45 branşın genel ortalamalarına göre; öğretmen yetiştiren fakültelere ve yüksek okullara ilk tercihleri ile girenlerin ancak % 4.30'luk bir orana ulaşabildiği görülmektedir. İlk 5 tercih ortalamalarına göre ise bu oran, % 19.85'e ulaşabilmektedir.

5- 1. ve İlk 5 Sırada Yapılan Tercihler Bakımından; Fakültelerin ve Eğitim Yüksek Okullarının Ortalamaları:

Kendi içerisindeki bölümleşmeler veya branşlaşmalara bakılmaksızın, araştırmamıza esas olarak alınan fakülteler ve yüksek okulların 1. ve ilk 5 tercihler toplamlarına göre de bir sıralamaları yapılmıştır (Bkz. Tablo: V).

Gerek 1. ve gerekse ilk 5 tercihler toplamlarına göre; İF. nin ortalamaları ilk sırayı almaktadır. İF. nin ilk tercihlerinin ortalaması; % 9.10, ilk 5 tercihlerin ortalaması ise; % 32.19'dur. İF.'den sonra, ikinci ve üçüncü sıraları —çaprazlama olarak— MEF. ve EF. leri paylaşmaktadırlar. Sonra, ilk tercihler bakımından sıralama şu şekildedir: % 3.41 ile TEF., % 3.23 ile EYO. ve % 1.79 ile FEF.

Tablo: V

1. ve İlk 5 Sırada Yapılan Tercihler Bakımından Fakülteler ve Eğitim Yüksek Okulları Ortalaması (Genel Ortalama)

Fakülte veya Yüksek Okul	1. TERCİHLER			1-5. TERCİHLER TOP.			Genel Toplam
	Sıra	Sayı:	%	Sıra	Sayı:	%	
İlahiyat Fakülteleri	1	457	9.10	1	1616	32.19	5020
Mesleki Eğitim Fakültesi	2	174	5.00	3	644	18.51	3479
Eğitim Fakülteleri	3	324	4.31	2	1807	24.05	7513
Teknik Eğitim Fakült.	4	118	3.41	5	552	15.96	3459
Eğitim Yüksek Okulları	5	214	3.23	6	749	11.30	6629
Fen-Edebiyat Fakült.	6	118	1.79	4	1119	17.00	6581
T O P L A M	—	1405	4.30	—	6487	19.85	32681

6- İlahiyat Fakültelerinin Kendi Aralarında Karşılaştırılmaları:

Öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarının birbirleri ile karşılaştırılmalarından ayrı olarak bir de, İlahiyat Fakültelerini birbirleri ile karşılaştırdık. Buna göre;

İstanbul ve Ankara İlahiyat Fakülteleri, hem ilk ve hem de ilk 5 tercih ortalamalarında 1. ve 2. sıraları alırken, Kayseri ve Erzurum İlahiyat Fakülteleri de son iki sırada yer almaktadırlar (Bkz. Tablo: VI).

Tablo: VI

İlahiyat Fakültelerinin Kendi Aralarında Karşılaştırılmaları

Fakülte ve Bulunduğu İl	1. TERCİHLER			1-5. TERCİHLER TOP.			Toplam Öğrenci
	Sıra No.	Sayı	%	Sıra No.	Sayı	%	
M.Ü. İstanbul İlahiyat Fak.	1	148	22.53	1	318	48.40	657
Ank. Ü. Ankara " "	2	80	9.65	2	284	34.26	829
D.Ü. İzmir " "	3	33	8.13	5	128	31.53	406
S.Ü. Konya " "	4	46	7.53	3	205	33.55	611
O.Ü. Samsun " "	5	26	7.12	6	101	27.67	365
U.Ü. Bursa " "	6	64	7.02	4	289	31.69	912
E.Ü. Kayseri " "	7	36	5.99	7	166	27.62	601
A.Ü. Erzurum " "	8	24	3.76	8	125	19.56	639
T O P L A M	—	457	9.10	—	1616	32.19	5020

B. PUANLARA GÖRE YAPILAN TESPİTLER

Öğrencilerin, öğretmen yetiştiren fakülteleri ve yüksek okulları tercih sıraları ile ilgili tespitlerden sonra, şimdi de bölümlerine kayıt hakkı kazandıkları puanlarına bakalım: Acaba öğrenciler, öğretmen yetiştiren fakülteler ve yüksek okullardan hangisine daha yüksek puanlarla girmektedirler? İlahiyat Fakültelerine kayıt hakkı kazanan öğrencilerin puanları, öğretmen yetiştiren diğer fakülte ve yüksek okulların öğrencilerinin puanlarına göre nasıldır? Eşdeğerde mi, daha mı düşük, yoksa daha mı yüksek?..

Bu sorulara cevap bulabilmek için, yine ÖSYM Tercih Formlarına müracaat ettik. Aynı listelerden öğrencilerin puanlarını inceledik. Ancak, bilindiği gibi her bölüme farklı puanlarla girilmektedir. Bu araştırmaya esas olan 1983, 1984 ve 1985 yıllarında; İF. ne; Türkçe-Sosyal ağırlıklı, EF. ve FEF.nin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümlerine; Türkçe-Sosyal, Tarih ve Coğrafya Bölümlerine; Sosyal ağırlıklı, Yabancı Diller Bölümlerine; Yabancı Dil, Fen Bölümlerine; Fen veya Matematik-Fen, MEF. ve TEF.nin bölümlerine ise; uyguladıkları programlara göre; fen veya eşit ağırlıklı puanlarla girilebiliyordu. Bu bakımdan her bölümü kendi içerisinde veya benzerleri ile karşılaştırarak değerlendirmek şüphesiz ki en doğru olanıdır. Ancak Fakülteler, bölümleri ve uyguladıkları programları itibarıyla farklı da olsalar, öğrencilerin kendi bölümlerine kayıt hakkı kazandıkları belli puanları vardır. Bizim burada yapacağımız şey de, bölümlerin türüne uygun olarak alınan en yüksek puanlara göre bir tasnif ve karşılaştırma yapmaktan ibaret olacaktır.

Bu açıklamalardan sonra, şimdi bölümlere göre alınan en yüksek puanlara bir göz atabiliriz:

Araştırmamıza konu olan 3 yıl boyunca bir tek öğrenci (1985 yılında) 639.417 puan alarak GEF. Fizik Öğretmenliği Bölümüne girme hakkını kazanmıştır. Ancak bu istisnâ bir puandır ve gerçekte Fizik Bölümlerine fazla ilginin olduğunu göstermez. Çünkü, aynı bölümü ikinci sırada kazanan öğrencinin puanı birdenbire 409.125'e düşmektedir. Eğer bu bölüme fazla ilgi dolayısıyla böylesine yüksek puan alınmış olsa idi, ikinci, üçüncü sıralarda kazananların da ilk sıradaki öğrenciye yakın puanlar almaları gerekirdi.

Üç yıl boyunca 500'ün üzerinde puanlarla girilen yegâne bölümler ise, Yabancı Diller Bölümleri ile İlahiyat Fakülteleridir. Bu arada, yine istisna kabilinden 2-3 tane de başka bölümlerden 500'ün üzerinde puan alan öğrencilerin olduğu tespit edilmiştir. Şimdi 500'ün üzerinde puanla girilen bölümleri en yüksek olanından başlayarak sıralayalım:

a) Yabancı Diller Bölümleri:

Almanca Bölümlerine:

1983'de 578.029 puanla Bursa EF.ne; 554.981 puanla Ankara GEF.ne; 544.758 puanla Erzurum EF.ne, 1984'de; 516.073 puanla Bursa EF.ne, 1985 de; 512.477 puanla Bursa EF.ne, 1984 de; 510.137 puanla Erzurum FEF.e, 1985 de; 501.339 puanla Ankara GEF.e, 500.452 puanla Konya FEF.e;

Fransızca Bölümlerine:

1984'de; 551.786 puanla Bursa EF.ne;

İngilizce Bölümlerine;

1983'te; 575.313 puanla Bursa EF.ne, 1985 de; 531.629 puanla Bursa EF.ne, 1984 de; 528.191 puanla yine Bursa EF.ne, 1985 de; 514.111 puanla Samsun EF.ne, 1983 de; 509.864 puanla Ankara GEF.ne, 508.198 puanla Samsun EF.ne, 1985 de; 507.044 puanla Erzurum FEF.e, 506.387 puanla Ankara GEF.e, 1984 te; 501.738 puanla Erzurum FEF.e kayıt hakkı kazanan öğrenciler olmuştur.

b) İlahiyat Fakülteleri:

1984 te; 538.838 puanla İstanbul İF.ne, 1985 de; 537.710 puanla yine İstanbul İF.ne, 1985 de; 511.897 puanla Ankara İF.ne, 1983 de; 506.984 puanla yine Ankara İF.ne, 1985 de; 500.011 puanla Kayseri İF.ne kayıt hakkı kazanan öğrenciler olmuştur.

c) Tarih Öğretmenliği Bölümleri:

1983 de; 504.162 puanla Samsun EF.ne.

d) Matematik Öğretmenliği Bölümleri:

1985 de; 505.468 puanla Ankara GEF. ne.

e) Teknik Eğitim Fakülteleri:

1983 de; 525.724 puanla Ankara TEF. nin Elektronik İşleri Bölümüne kayıt hakkı kazanan öğrenci olmuştur. Ancak, TEF. nin Elektronik İşleri Bölümüne kayıt hakkı kazanan öğrencinin aldığı puan da bir istisnaya benzemektedir. Çünkü, aynı bölümü ikinci sırada kazanan öğrencinin puanı birden 430.481'e düşmektedir.

III. YORUMLAR

1- Öğrencilerin, Öğretmen Yetiştiren Fakülteleri ve Yüksek Okulları Tercih Sıraları:

"Giriş" kısmında, genel ve mesleki liselerden mezun gençlerin İF.ne, emsali olan ve öğretmen yetiştiren diğer fakültelere ve yüksek okullara göre daha az ilgi duyduklarına dair bazı tahmin ve kanaatlardan bahsedilmmişti. Yaptığımız araştırma sonuçlarına göre, durumun hiç de tahmin edildiği gibi olmadığı anlaşılmıştır.

Araştırmamıza konu olan 31 fakülte ve yüksek okul ve herbirisinin kendi içerisindeki bölüm sayısının toplam 133 olduğu tespit edilmişti. Bunların içerisinde 1983, 1984 ve 1985 yıllarında 1. sıradaki tercihleri ile kayıt hakkı kazananların ortalamaları itibariyle, M.Ü. (İstanbul) İF. % 22.53 ile ilk sırayı almaktadır (Bkz. Tablo: II). İlk 5 tercihler ortalamalarında ise, G.Ü. GEF. nin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünün (% 51.53) ardından, yine İstanbul İF. % 48.40 ile ikinci sırayı almaktadır (Bkz. Tablo: III).

133 tercih alanı içerisinde, 8'i İlahiyat Fakültesidir. 124'ü diğer fakülteler, bölümleri veya Eğitim Yüksek Okullarıdır. Bu kadar tercih alanı içerisinde bir İlahiyat Fakültesinin 1. veya 2. sıralarda yer alması, bu fakülteler adına olumlu ve sevindirici bir sonuçtur.

Tespitler kısmında 133 tercih alanını bir araya getirdiğimizde ise, 45 branş oluşturmuşlardı (Bkz. Tablo: IV). Ancak birleştirmenin her branş için mümkün olmadığını belirtmeliyiz. Çünkü, İF. de bölümleşme olmadığı için, 8 İF.den tercih sı-

raları tetkik edilen toplam 5020 ve 9 EYO.dan da toplam 6629 öğrenci bir tek bölümün öğrencileri gibi işleme tabi tutulmuşlardır. Halbuki bazı bölümler, Türkiye'deki bir tek fakültenin yegâne bölümleridir. Benzeri olarak, ne ikinci bir fakülte ve ne de bölüm vardır. MEF. nin bütün bölümleri böyledir. Çünkü Türkiye'de ikinci bir MEF. yoktur. Bundan dolayı bu fakültenin bazı bölümlerinin öğrenci sayısı azdır. Öte yandan, TEF. lerinde de benzer durumlar vardır. Ayrıca bunların bölümlerinin bazılarının ancak bir tek veya iki yılına ait tercih formlarının temin edilebilmesi de, o bölümlere ait az sayıda öğrencinin değerlendirilmesine sebep olmuştur. Meselâ, M.Ü. (İstanbul) TEF. Tekstil Öğretmenliği Bölümüne yalnızca 1983'de kayıt hakkı kazanan 21 öğrencinin tercih formları temin edilebilmiş ve incelenebilmiştir. Onun içindir ki, bölümlere göre tercih formları incelenen öğrenci sayılarında eşitsizlik kaçınılmaz olmuştur.

Bu açıklamalardan sonra, Tablo IV'deki tespitlere baktığımızda, bölümlere göre en yüksek ilginin MEF.nin bilhassa Kız Meslek veya Kız Teknik Lisesi çıkışlı öğrencilerinin girebildikleri bölümlere ait olduğunu görüyoruz, bunu da tabii bir sonuç olarak değerlendiriyoruz. Çünkü, bu araştırmanın sınırları içerisinde bulunan yıllarda mezun veren ve sözkonusu fakültenin bir alt eğitim-öğretim kurumlarından birisi olan Kız Meslek veya Kız Teknik Lisesinin sayısı 257'dir². Bu kadar liseden mezun olan öğrencilerin girebilecekleri yegâne yükseköğretim kurumunun bir tek MEF. nin birkaç bölümünden ibaret olması düşünülürse, ilginin az olduğu bile söylenebilir.

Aynı tabloda, İF. nin 1. tercihlerinin ortalamalarının % 9.10 ile 8. sırada, ilk 5 tercih ortalamalarının ise; % 32.19 ile 4. sırada yer almasını da yukarıdaki izahlara göre normal görüyoruz. Çünkü aynı yıllarda mezun veren toplam 341 İmam-Hatip Lisesi³ mezunları 8 ayrı İF.ne dağılmışlardır.

Fakültelerin genel ortalamalarında İlähiyat Fakülteleri ilk sırada:

Diğer fakültelerin de bölümlerini yok sayarak genel ortalamalarının İF. ile karşılaştırmalarını yaptığımızda ise, durum birden değişivermektedir. Çünkü böyle bir karşılaştırmada, hem % 9.10'luk ilk tercihler ve hem de % 32.19'luk ilk 5 tercihleri ortalamaları ile İF. leri ilk sırayı almaktadırlar. Sonra MEF. ve EF. —çaprazlama olarak— 2. ve 3. sıraları paylaşmaktadırlar. Ancak, her iki durumda da İF. ile aralarında önemli farklar vardır. EF. nin Türk Dili ve Edebiyatı, Tarih ve Yabancı Diller Bölümlerine bir hayli ilgi olmakla birlikte, Fen Bölümlerine karşı olan ilgisizlik, bu fakültenin genel ortalamalarını düşürmektedir. Burada ilginç olan durum ise, FEF. ne, EYO. dan da az ilgi olmasıdır (Bkz. Tablo: V).

Esasen araştırma çalışmalarımız devam ettiği müddetçe EF.ne göre FEF.ne ilginin genelde daha düşük olduğu dikkatimizi çekmişti. Ancak ilk tercihlerin genel ortalamalarının EYO. dan da düşük olması düşündürücüdür. Bunun sebebi, EF. ve EYO. nın doğrudan öğretmen yetiştiren birer yükseköğretim kurumları olmaları ve mezunlarının istihdam alanlarının gençlerce önceden bilinmesi olabilir. FEF.ni kazanacak gençlerin, öğrenimlerini tamamlar tamamlamaz göreve atanabilme garantilerinin olmaması ise, bu fakültelerin cazibelerinin azalmasına sebep olmaktadır denilebilir.

2 Bkz. Türkiye İstatistik Yıllığı 1987, s. 121.

3 A.g.e., s. 123.

Bütün bu açıklamalardan sonra, bölümlere topluca bir göz attığımızda görüyoruz ki; ilk 10 sırada genellikle Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi ve İmam-Hatip Lisesi Meslek Dersleri Öğretmeni yetiştiren İlahiyat Fakültelerine, EF'nin Yabancı Diller, Türk Dili ve Edebiyatı ve Tarih Öğretmenlikleri ile MEF'nin Kız Meslek Liselerine öğretmen yetiştiren bazı bölümlerine —diğer birçok bölüme göre— ilginin fazla olduğu anlaşılmıştır. Gençlerin bu bölümlere daha fazla ilgi duymalarının farklı gerekçeleri vardır. Ancak, —yukarıda da belirttiğimiz gibi— anketle yaptığımız tespitler bu makâleye alınmadığı için, gerekçelerini de burada veremeyeceğiz.

Fen grubu öğretmenliklerine ilgi düşük:

Araştırmamız devam ettiği sürece dikkatimizi çeken en önemli hususlardan birisi de, Fen grubu öğretmenliklerine —ilk tercihler itibariyle— ilginin olmaması olmuştur. Gerçekten, teknolojinin ağır bastığı asrımızda Matematik, Fizik, Kimya, Biyoloji gibi fen grubuna dahil branş öğretmenliklerine gençlerin ilgileri değil, ilgisizlikleri sözkonusudur. Ancak bu ilgisizliğin de sebepleri olabilir. Bilhassa genel liselerin fen dersleri ağırlıklı bölümleri mezunları ile, diğer mesleki ve teknik liselerden mezun olup, kendilerine güvenen gençlerin büyük çoğunluğu Tıp Fakültelerini, Teknik Üniversitelerin çeşitli mühendislik dallarını veya öğretmenliğe göre maddi yönden daha parlak istikbal vaadeden fakülteleri öncelikle tercih etmektedirler. Şayet bunlardan birisine girebilecek kadar puan alamazlarsa, "boşta kalmamak için" bir veya birkaç tane de öğretmen yetiştiren bölümleri işaretlemektedirler. İşte Matematik, Fizik, Kimya, Biyoloji öğretmenlikleri ile diğer birçok bölüme giren gençlerin bu fakülterlere geliş biçimleri böyledir.

Genel ortalamalar da düşük:

Araştırmamıza konu olan 31 fakülte ve eğitim yüksek okuluna kayıt hakkı kazanan toplam 32681 öğrenciden ancak % 4.30'unun (Bkz. Tablo: IV) ilk tercihleri ile öğretmenliğe yönelindikleri de üzücüdür. Hele İlahiyat Fakültelerini diğer branşlardan ayrı düşündüğümüz takdirde, ilk tercihler ortalamalarının % 3.43'e kadar düşmesi son derecede düşündürücüdür.

Bu demektir ki, gençlerin büyük çoğunluğu öğretmenliğe isteksizce ve sırf "açıkta kalmamak için" yönelmektedirler. Unutulmamalıdır ki, bu genç öğretmen adayları milletimizin geri zekâlılarından, süper zekâlılarına kadar bütün çocuklarını ve gençlerini eğitmek, öğretmek ve hayata hazırlamakla görevli olacaklardır. İsteksizce yöneldikleri mesleklere sahip elemanlardan bir kısmı sonradan mesleklerini sevip, başarı gösterebilirler. Ancak önemli bir kısmı öğrenimlerini tamamladıktan sonra isteksizce başlayacakları görevlerine zoraki devam edeceklerdir. Nitekim halen görevde olan ve 1783'ü bayan, 1820'si erkek olan toplam 3603 öğretmen üzerinde yapılan araştırmaya göre, bunlardan % 30.6'sı görevlerinden memnun değildir⁴.

Bütün bunlardan sonra diyebiliriz ki, bugün Türkiye'de İlahiyat Fakültelerine olan ilgi, zan ve tahmin edildiği kadar düşük değildir. Aksine emsali durumda olan fakülterlere ve bölümlerine göre gençler İlahiyat Fakültelerine daha fazla oranlarda ve kendi istekleri ile yönelmektedirler.

Bu ilgede şüphesiz ki, İmam-Hatip Lisesi mezunlarının büyük payları vardır.

4 Bkz. Güneş Gazetesi, 18 Ağustos 1987 tarihli sayısı.

Esasen İF.nin, İmam-Hatip Liseleri gibi bir alt eğitim-öğretim kurumuna sahip olmaları başlıca avantajlarını oluşturmaktadır. Ancak İmam-Hatip Lisesi çıkışlıların ilgilerine bakarak, diğer liselerden mezun gençlerin bu fakültelelere ilgi duymadıkları da söylenemez. Çünkü, İF.ne genel ve meslek lisesi çıkışlı gençler de bir hayli ilgi duymaktadırlar. Yıllara ve fakültelelere göre oranlar değişmekle birlikte, İF. öğrencilerinin yaklaşık 1/3 veya 1/4'ü genel veya diğer meslek liselerinden mezun olan gençlerdir. Bu durumda denilebilir ki; İF.ne, ne İmam-Hatip Lisesi ve ne de diğer genel ve meslek liselerinden mezun gençlerin ilgisizlikleri sözkonusudur. Aksine, diğer fakültelelere ve bölümlerine göre kıyaslanırsa, gençlerin bu fakültelelere girebilmek için rekabete girdikleri bile söylenebilir.

İstanbul İlahiyat Fakültesine fazla ilgi duyulmasının muhtemel sebepleri*:

Bütün diğer bölümler ve İlahiyat Fakülteleri içerisinde en fazla ilgiyi M.Ü. (İstanbul) İlahiyat Fakültesinin görmesinin (Bkz. Tablo: II. ve IV.) bir tesadüf eseri olmadığına kaniyiz. Bu fakülte, Yüksek İslâm Enstitüsü döneminde de —diğer Yüksek İslâm Enstitülerine göre— en fazla ilgi gören bir yükseköğretim kurumu idi. Bunun sebepleri olarak:

İstanbul'un büyük bir şehir olması, sosyo-ekonomik yapısının bazı yönlerden öğrencilere birtakım avantajlar sağlamasının etkileri olabilir. Kezâ, öğrencilerin öğrenimlerini devam ettirirlerken resmi veya gayr-i resmi görevler alarak ailelerine yük olmadan tahsillerini devam ettirebilme imkânlarının bulunması da düşünülebilir. Çünkü İF. öğrencilerinin ekonomik durumları genellikle zayıftır. Önemli bir kısmı, ancak kendi kazançları ile tahsillerini devam ettirebilmektedirler.

Bu fakülteye ilgi yüksekliğinin bir başka sebebi de, İstanbul merkezi ve merkez ilçelerindeki liselerin ve İmam-Hatip Liselerinin sayılarının çok olmasıdır. Çünkü gençlerin önemli bir çoğunluğu ikamet ettikleri yerlerde tahsillerini devam ettirmeyi öncelikle tercih etmektedirler. Bilhassa İstanbul gibi bir yerde ikamet edenlerin bu arzularının daha kuvvetli olması tabiidir.

Bütün bunlardan başka İstanbul'un, asırlardır ilimler —özellikle dini ilimler— ve kültür merkezi olarak bilinmesi, Anadolu'nun dört-bir yanından gençleri kendisine çekmesi için asıl sebeplerden birisini oluşturmaktadır denilebilir.

2- Öğrencilerin Aldıkları Puanlar:

Öğrencilerin, kayıt hakkı kazandıkları bölümlere girebilmek için aldıkları puanlar nasıldır? Tercih sıraları ile paralellik arz ediyor mu, çelişiyor mu?.. Bu hususta da ÖSYM. Tercih Formlarından, alınan en yüksek puanlara ve bölümlere göre bir karşılaştırma yapmış, sonuçları tespitler kısmında vermiştik. Burada, bu konu üzerinde uzun yorumlamalar yapmaksızın, kısaca şunları ifade etmek istiyoruz:

* Yapılan tespitlere göre, diğer İlahiyat Fakülteleri de dahil olmak üzere toplam 133 tercih alanı içerisinde M.Ü. İstanbul İlahiyat Fakültesine, ilk tercihleri itibariyle —diğerlerine oranla— çok daha fazla ilgil olduğu anlaşılmıştı. Bunun sebebi veya sebepleri nelerdir? Bu fakülte öğrencilerine de ayrıca anket hazırlayıp, sebepleri tespit edilebilirdi. Ancak, bizim araştırmamızın sınırları içerisinde kullanılmak üzere bir anket uygulama imkanımız olmamıştır. Onun için burada yalnızca tahmin ve kanaatlarımıza göre bu fakülteye olan ilgi yüksekliğinin muhtemel sebeplerini sıralamaya çalıştık.

İlâhiyat Fakültelerine giriş puanları da, öğrencilerin ilk tercih oranlarına paralel olarak yüksektir. Araştırma alanımız içerisinde giren bölümler içerisinde en yüksek puanlarla girilenler çoğunlukla Yabancı Diller Bölümleri ile İlâhiyat Fakülteleridir. Diğer bölümlerin çoğunluğunun puanları daha düşüktür. Meselâ; 1. tercihleri bakımından ilk sıralarda yer alan MEF. nin bölümleri ile EF. nin Türk Dili ve Edebiyatı ve Tarih Bölümlerine giriş puanları da —bir-iki istisna hariç— genellikle İF. lerinin gerisindedirler. Öte yandan en yüksek puanlarla girilen Eğitim Fakültelerinin Yabancı Diller Bölümleri öğrencilerinden (anketle yaptığımız tespitlere göre) % 25.00 i öğretmen olmak için değil, yabancı dil öğrenerek serbest piyasada daha bol kazanabilecekleri birtakım işlerde çalışmak amacıyla bölümlerini tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Söz konusu anketli çalışmamızda, Yabancı Diller Bölümleri öğrencilerine, "öğreniminizi tamamladıktan sonra, öğretmenlik yapmayı düşünüyor musunuz?.." meâlinde herhangi bir soru yöneltmediğimizi, bu cevapları kendiliklerinden yazmış olduklarını da özellikle belirtmek isteriz. Şayet bu meâlide bir soru yöneltmiş olsa idi, tahminimiz "öğretmenlik yapmayı düşünmeyen" Yabancı Diller Bölümü öğrencilerinin sayılarının daha da artması muhtemeldi...

Araştırmamıza konu olan bölümlerin birçoğuna girme hakkı elde eden öğrencilerden önemli bir kısmının en yüksek puanlarının bile, bazı İF.lerine en son sıralarda girme hakkı elde eden öğrencilerin puanlarının seviyesinde, hatta daha da gerilerde kaldığı anlaşılmıştır. Çünkü, İlâhiyat Fakültelerinin üç tanesine 500'ün üzerinde puanlarla girildiği yıllar vardır. Diğer İlâhiyat Fakültelerine de çoğunlukla 500'e yakın (490 veya 480 civarında) puanlarla kayıt hakkı kazanmışlardır. Halbuki diğer bazı fakültelerin birçok bölümüne girenlerin en yüksek puanları 400 civarındadır. Hatta bazıları daha da düşüktür.

Öyle ise, hiç tereddütsüz olarak İlâhiyat Fakültelerine, hem tercih sıraları, hem de "giriş puanları" bakımından ilginin, öğretmen yetiştiren diğer fakülteler ve bölümleri veya Eğitim Yüksek Okullarına göre daha yüksek olduğunu söyleyebiliriz.

İlâhiyat Fakültelerini kendi aralarında "giriş puanları" bakımından karşılaştırdığımızda ise, yaklaşık tercih sıralamasındaki duruma benzer sonuçlar karşımıza çıkmaktadır. Senelere göre farklı puanlar sözkonusu olmakla birlikte, İstanbul İlâhiyat Fakültesi yine ilk sırayı almaktadır. Sonra da, Ankara ve diğer illerimizdeki İlâhiyat Fakülteleri sıralanmaktadır...

IV. SONUÇ

Yaptığımız tespitlere göre; "Giriş" kısmında sözkonusu edilen birtakım tahminlerde olduğu gibi, lise mezunu gençlerin öğretmen yetiştiren fakültelere ve yüksek okullara "öncelikli tercihleri" bakımından genel olarak fazla rağbet etmedikleri ortaya çıkmıştır.

İlâhiyat Fakültelerine ise; gençlerin öğretmen yetiştiren diğer fakültelere ve yüksek okullara göre (öncelikli tercihlerin % leri itibarıyla), daha çok ilgi duydukları anlaşılmıştır. Kezâ; ÖSYM. ce yapılan Üniversitelere Giriş Sınavlarında aldıkları puanları bakımından da bu fakültelerin öğrencileri, diğerlerine göre genellikle ön sıralarda yer almaktadırlar.

İlâhiyat Fakültelerine olan bu ilgide şüphesiz ki, bir alt eğitim-öğretim kuruluşu olan İmam-Hatip Liselerinin etkileri ve katkıları büyüktür. Ancak, Din Kültürü

ve Ahlâk Bilgisi derslerinin ilk ve ortaöğretim kurumlarında mecburi olarak okutulmasının etkileri ve katkıları da olabilir. Çünkü İlahiyat Fakültelerine girenler, yalnızca İmam-Hatip Lisesi çıkışlı öğrenciler değildir. Bütün genel ve mesleki liselerden mezun olan gençlerden de ilk sıralarda bu fakülteleri tercih edenler olduğu gibi, bir hayli yüksek puanlarla kayıt hakkı kazananlar da vardır. Bu durumda diyebiliriz ki; günümüz Türkiye'sinde —öğretmen yetiştiren diğer bazı fakülteler ve yüksek okullarla kıyaslandığında— İlahiyat Fakültelerine gençlerin ilgisizlikleri değil, ilgileri sözkonusudur.

Öyle ise, kimsenin ve bilhassa bu fakültelerin öğrencilerinin, kendi fakültelerine ilginin azlığını ve kendilerinin de çok düşük puanlarla girdiklerini zannederek, birtakım yanıltıcı vehimlere kapılmalarına gerek yoktur. Buna mukabil, —tespitlere bakarak— gereksiz bir gurura yönelmenin doğru olmayacağını da her İlahiyatçının idrak edeceğinden eminiz.

Son olarak ilave etmek istediğimiz husus şudur; İlahiyat Fakültelerinin öğrencilerinden, en üst kademelerdeki öğretim elemanları ve yöneticilerine kadar herkesin —daha kaliteli ve başarılı din eğitimcileri ve din görevlileri yetiştirebilmek için— yeniden bir durum değerlendirmesi yapmaları gerektiğine kaniyiz. Çünkü, kişisel düşünceler ne olursa olsun, ülkemiz günün birinde Avrupa Ortak Pazarına üye olursa, o zaman çok iyi yetişmiş İlahiyatçılara daha çok ihtiyaç hissedilecektir. Böyle bir gelişmenin olması halinde, Avrupa ülkeleri ile olan ilişkilerimiz yalnızca ekonomik olmayacaktır. Asıl ilişkilerimiz, kültürel konularda ve dini-ahlâki ağırlıklı olacaktır.